Турызм, як вядома, не ведае межаў. Нават 2-гадзіннае праходжанне дзяржаўнай мяжы паміж Рэспублікай Беларусь і Рэспублікай Польшча зусім не стаміла ўдзельнікаў праграмы прафесійнай мабільнасці "Выкарыстанне рэсурсаў экскурсійнай і краязнаўчай дзейнасці ў сучасным адукацыйным працэсе ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі і дадатковай адукацыі дзяцей і моладзі Рэспублікі Польшча", якую падрыхтавалі Рэспубліканскі цэнтр экалогіі і краязнаўства сумесна з Польскім турыстычна-краязнаўчым таварыствам пры падтрымцы Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь і Пасольствам Рэспублікі Беларусь у Рэспубліцы Польшча. Пашпартны кантроль, аўтамабільная чарга — усё гэта толькі ўзмацніла радасць сустрэчы з польскімі калегамі.

Serdecznie witamy

Гасцінныя людзі

У першыя чатыры дні зімы нас чакала насычанае знаёмства з прадстаўнікамі Польскага турыстычна-краязнаўчага таварыства, наведванне турыстычных і маладзёжных баз краіны-суседкі, прагулкі па брукаваных вулачках Любліна і Кракава. Гэтыя старадаўнія гарады невыпадкова былі выбраны месцамі рэалізацыі праграмы прафесійнай мабільнасці. Люблін і Кракаў славяцца не толькі вялікай колькасцю помнікаў архітэктуры, але і развітой турыстычнай інфраструктурай. Нам сапраўды было на што паглядзець і з чым азнаёміцца. Польскія калегі гасцінна сустракалі, а мы ветліва ўсміхаліся, зацікаўлена расказвалі, а мы ўважліва слухалі, актыўна паказвалі, а мы з цікаўнасцю разглядвалі і ў самых патаемных куточках душы марылі пра тое, што хутка настане той час, калі вуліцы і нашых гарадоў напоўняць натоўпы замежных турыстаў.

Мы марылі і пры гэтым працягвалі ўважліва слухаць, разглядваць, задавалі дадатковыя пытанні, дзяліліся ўражаннямі. Сяброўскія кантакты ўсталяваліся вельмі хутка. Нават перакладчык не заўсёды быў патрэбны. Часам дастаткова было ўсмешкі, асаблівай інтанацыі ў голасе, выразу твару, погляду. Хаця, безумоўна, калі б не цікавы аповед нашых калег, паўнацэнная беларуска-польская турыстычна-краязнаўчая сяброўская сустрэча наўрад ці атрымалася б. І першыя словы, якія мы пачулі на гасціннай польскай зямлі, былі такія: "Serdecznie witamy na polskiej ziemi!" Люблінскія педагогі не толькі сардэчна віталі, але і сардэчна, захоплена дзяліліся вопытам сваёй работы. Нас яны сапраўды чакалі з нецярпеннем.

Частка першая

Наша падарожжа можна ўмоўна раздзяліць на дзве часткі. Першая — гэта знаёмства з вопытам арганізацыі турыстычна-краязнаўчай работы, патрыятычнага выхавання ва ўстановах адукацыі Польшчы, распрацоўкай турыстычных маршрутаў. Другая — знаёмства з асаблівасцямі прэзентацыі нашымі суседзямі адметнасцей роднай зямлі. Наколькі выдатна гэта атрымліваецца ў палякаў, што варта пераняць беларусам, каб максімальна наблізіцца да нашых штогадовых планаў па прыцягненні замежных турыстаў у краіну, а дакладней, у нашы далёка не самыя бедныя на архітэктурныя помнікі гарады, раскажам у наступную суботу ў выхаваўчым дадатку "Шосты дзень". Пакуль што першая частка нашага падарожжа: турыстычна-краязнаўчая работа, патрыятычнае выхаванне, распрацоўка маршрутаў. Знаёміцца будзем на прыкладзе дзейнасці люблінскага Аб'яднання эканамічных школ імя Аўгуста і Юліюша Ветэраў і Цэнтра горнага турызму Польскага турыстычна-краязнаўчага таварыства, што ў Кракаве.

Традыцыі і сучаснасць

Першыя словы вітання на гасціннай польскай зямлі мы невыпадкова пачулі ў люблінскім будынку Аб'яднання эканамічных школ імя Аўгуста і Юліюша Ветэраў. Па-першае, гэта адна з архітэктурных візітовак горада. Па-другое, школа мае багатую гісторыю, традыцыі, у тым ліку традыцыі выхаваўчай работы з навучэнцамі. Што ж, крыху гісторыі, а таксама вопыту.

У XIX стагоддзі ў рамесна-гандлёвым асяроддзі Любліна ўзнікла ідэя стварэння прафесійнага вучылішча, якое давала як агульную, так і працоўную адукацыю. Улічваючы патрэбы жыхароў, люблінскае купецкае таварыства стварыла нядзельна-камерцыйнае вучылішча. Афіцыйна школа пачала працаваць 5 снежня 1866 года. Спачатку вучылішча размяшчалася ў будынку ўрадавай пачатковай мужчынскай школы на вуліцы Езуіцкай. Нядзельна-камерцыйнае вучылішча павышала кваліфікацыю будучых гандляроў. Каб даць моладзі магчымасць атрымаць вышэйшую адукацыю ў політэхнічных або спецыялізаваных вышэйшых навучальных установах, купцы адкрылі ў 1902 годзе сямікласную гандлёвую школу. Школа карысталася папулярнасцю, таму з'явілася патрэба ўзвесці новы будынак. Найбольш актыўны ўдзел у рабоце школы прымалі браты-прамыслоў-

цы Аўгуст і Юліюш Ветэры. Менавіта сям'я Ветэраў купіла зямельны ўчастак для ўзвядзення новага будынка школы на вуліцы Бернардынскай. Будаўніцтва доўжылася з 1905 па 1906 год. Пяціпавярховы неаготычны будынак з чырвонай цэглы стаў візітоўкай Любліна. У Санкт-Пецярбургу быў атрыманы дазвол на тое, каб весці ўрокі папольску, за выключэннем гісторыі і геаграфіі Расіі. Гандлёвая школа

Любліна стала ў Каралеўстве Польскім першай установай з польскай мовай навучання.

Пад сучаснай назвай "Аб'яднанне эканамічных школ імя Аўгуста і Юліюша Ветэраў" установа функцыянуе з 1975 года. Школа працягвае багатыя традыцыі, праслаўляючы імёны яе заснавальнікаў і апекуноў. Багаты збор школьнай хаты памяці (аналаг нашых школьных музеяў гісторыі ўстановы адукацыі), штогадовыя з'езды выпускнікоў, дзейнасць Таварыства выхавальнікаў і сяброў Ветэраў суіснуе з сучаснымі вучэбнымі кабінетамі, найноўшымі вучэбнымі праграмамі. Спалучэнне 150-гадовай традыцыі і гісторыі з неабходнасцю дынамічнага развіцця школы ўплывае на міжнароднае супрацоўніцтва, якое пастаянна развіваецца. Удзел у еўрапейскіх праграмах дазваляе навучэнцам пашыраць веды, развіваць моўныя і прафесійныя здольнасці, знаёміцца з гісторыяй і культурай іншых краін, удасканальваць веды, атрыманыя па пэўнай спецыяльнасці, у тым ліку спецыяльнасцях турыстычнага профілю.

Майстры турыстыкі і выхавання

Так, выпускнікі школы па спецыяльнасці "Тэхнік гасцінічнай справы" валодаюць ведамі па гасцінічнай справе, маркетынгу, сучаснай бухгалтэрыі, юрыдычных і эканамічных асновах. Свае веды юнакі і дзяўчаты паглыбляюць падчас прафесійнай практыкі і практычных заняткаў у самых лепшых гасцініцах Люблінскага ваяводства, а таксама падчас стажыровак у гасцініцах Францыі і Германіі. Пасля заканчэння вучобы па спецыяльнасці "Тэхнік турыстычнага абслугоўвання" выпускнікі могуць самастойна складаць турыстычныя праграмы, арганізоўваць турыстычныя мерапрыемствы, рыхтаваць прапановы на польскай і замежнай мовах, працаваць у бюро падарожжаў, цэнтрах турыстычнай інфармацыі, дамах адпачынку, муніцыпальных установах, звязаных з турыстыкай Польшчы і краін Еўрасаюза. Выпускнік можа весці і асабістую дзейнасць у галіне турыстычных паслуг. Сярод партнёраў Аб'яднання эканамічных школ імя Аўгуста і Юліюша Ветэраў школы турызму і гасціннасці Францыі, Іспаніі і Германіі, якія займаюць лідзіруючыя пазіцыі ў рэйтынгу школ гасцінічнай справы ў Еўропе. Вучні люблінскай школы праходзяць стажыроўку ў самых лепшых гасцініцах, а выкладчыкі павышаюць сваю кваліфікацыю падчас абмену вопытам з калегамі школ — партнёраў турыстычнага абслугоўвання і гасцінічнай справы.

Адной з задач школы з'яўляецца замацаванне сярод навучэнцаў памяці пра людзей, якія праявілі гераізм у барацьбе за незалежнасць краіны падчас Першай і Другой сусветных войнаў, а таксама ў пасляваенны час. Супрацоўніцтва з таварыствамі патрыятычнага характару дае магчымасць выхавання маладога пакалення ў духу праўды пра герояў польскай гісторыі. Моладзь і настаўнікі гісторыі разам з люблінскім аддзелам саюза сібіракоў прымаюць удзел у паходзе жывой памяці Сібіры, які ладзіцца штогод у верасні ў Беластоку. Аб'яднанне эканамічных школ імя Аўгуста і Юліюша Ветэраў атрымала спецыяльны медаль за гістарычную дзейнасць і замацаванне памяці пра герояў і гісторыю Польшчы.

Таварыства турыстычнае

Паспяховасць развіцця школьнай турыстычна-краязнаўчай справы залежыць ад многіх фактараў і ў першую чаргу ад энтузіязму і зацікаўленасці асобных педагогаў. Ёсць

асоба — ёсць вынік. А калі за справу бярэцца не адна асоба, калі турыстычна-краязнаўчай справай займаецца каля 60 тысяч чалавек (менавіта столькі членаў налічвае Польскае турыстычна-краязнаўчае таварыства), то якасць работы павялічваецца адпаведна ў 60 тысяч разоў. Членамі таварыства распрацавана каля 76 тысяч кіламетраў маршрутаў па розных ландшафтах. Больш за 11 тысяч у гарах, больш за 38 тысяч па нізіннай мясцовасці і каля 20 тысяч кіламетраў веласіпедных трас. Таварыства займаецца не толькі турызмам, але і праблемамі аховы навакольнага асяроддзя, помнікаў архітэктуры і прыроды. Менавіта Польскае турыстычна-краязнаўчае таварыства выступіла арганізатарам праграмы прафесійнай мабільнасці з польскага боку, што сведчыць пра зацікаўленасць таварыства ў пашырэнні турыстычна-краязнаўчага супрацоўніцтва з беларускімі педагогамі.

— Сваю дзейнасць таварыства пачало ў 1873 годзе, калі Польшчы як краіны яшчэ не існавала на палітычнай карце свету. Сёння 302 філіялы таварыства дзейнічаюць у розным асяродку: у школах, пры ўніверсітэтах, у арміі, там, дзе людзі цікавяцца турызмам, прыродай, гісторыяй краіны і хочуць нешта зрабіць на карысць Радзімы. Сябрамі таварыства з'яўляюцца людзі рознага ўзросту, вялікая колькасць і навучэнцаў. У 2015 годзе таварыствам было праведзена 20 891 мерапрыемства, у якіх прынялі ўдзел каля 600 тысяч чалавек, з якіх 253 тысячы навучэнцаў. Праводзяцца і выставы. У мінулым годзе ў іх удзельнічалі каля 175 тысяч чалавек. Таварыства — гэта яшчэ і каля 100 бібліятэк, у якіх захоўваецца 300 тысяч кніг, і 8 музеяў. Дарэчы, ёсць экспазіцыя, прысвечаная папе Яну Паўлу II, які быў выдатным турыстам і вельмі любіў горы, водныя паходы на байдарках. Свая бібліятэка ёсць і ў Цэнтры горнага турызму. Тут сабрана каля 27 тысяч тамоў пра горы, архіўныя матэрыялы. Самы стары экзэмпляр датуецца 1639 годам. Адкрыта бібліятэка была ў 1874 годзе і да сённяшняга часу яна папаўняецца. Дарэчы, уся картатэка змешчана ў інтэрнэце. Таварыству належыць каля 160 аб'ектаў нерухомасці. Гэта гасцініцы, базы адпачынку, хостэлы, кемпінгі, дамы турыстаў, водныя станцыі. Першы хостэл быў закладзены ў 1874 годзе ў Татрах і знаходзіўся над возерам Марское Вока. Некаторым аб'ектам каля 100 гадоў, і яны з'яўляюцца помнікамі архітэктуры, — дзеляцца супрацоўнікі кракаўскага Цэнтра горнага турызму Польскага турыстычна-краязнаўчага таварыства.

Паспяховасць развіцця турыстычна-краязнаўчай справы залежыць і ад яшчэ аднаго фактару: сумяшчэння традыцый з сучаснасцю. У дзейнасці Польскага турыстычна-краязнаўчага таварыства гэта можна прасачыць на прыкладзе абазначэння турыстычных маршрутаў. Акрамя таго, што выдадзены даведнік, дзе змешчаны выявы знакаў, якімі абазначаюцца маршруты рознага тыпу, распрацаваны і спецыяльны дадатак для мабільных прылад. Знакі, распрацаваныя членамі таварыства, не толькі дапамагаюць турыстам паспяхова прайсці маршрут, не збіцца са шляху, яны, так бы мовіць, антывандальныя. Устаноўка знакаў, асабліва ў цяжкадаступных горных мясцінах, — справа няпростая. Каб абараніць гэтыя знакі ад вандалаў, было вырашана змясціць на іх выявы святых. Цікавы вопыт. Чаму б яго не пераняць?

"Залатыя боцікі"

Усё новае — гэта добра забытае старое. Нам яшчэ пашчасціла

жыць у тыя часы, калі за праходжанне пэўнай колькасці маршрутаў па роднай зямлі, выкананне тых ці іншых турыстычных нарматываў уручаўся значок "Юны турыст СССР" — невялікі, металічны, бліскучы, з выявай сіняга неба і белай палаткі. Памятаеце, калі вам на грудзі чаплялі гэтую турыстычную ўзнагароду, ад пачуццяў ты быў гатовы ў найбліжэйшыя дні не проста абысці, а літаральна аббегчы ўсе куточкі роднай зямлі. Маленькі значок, а якая матывацыя для турыстычных здзяйсненняў! У нашай краіне пакуль што гавораць пра аднаўленне гэтай добрай традыцыі. У Польшчы яна не перарывалася з 1935 года. За гэты час значкі атрымалі больш за паўтара мільёна чалавек. Пры гэтым вядзецца рэестр уладальнікаў. У кожнага значка ёсць свой нумар, і калі ўладальнік згубіць значок, то па нумары зможа яго аднавіць. Але ж і назва якая ў значка! Гэта не проста значок I, II або III ступені. Самым юным турыстам выдаецца значок "сямімільныя боцікі". Для атрымання "сярэбраных боцікаў" навучэнец павінен прайсці 30 км турыстычных маршрутаў, а на "залатыя боцікі" — 50. Уручэнне значкоў — выдатны спосаб далучэння дзяцей да турызму.

Беларусь запрашае!

Як вядома, 23 жніўня 2016 года Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь падпісаў загад № 318, паводле якога замежныя грамадзяне могуць у бязвізавым парадку тэрмінам да 5 сутак наведваць турыстычна-рэкрэацыйны парк "Аўгустоўскі канал". Навіна аб падпісанні загаду хутка разляцелася ў турыстычным асяродку Польшчы. Зацікавіліся выдатнай магчымасцю наведаць Беларусь і ўдзельнікі кракаўскага байдарачнага клуба. Яны плануюць здзейсніць водны паход на байдарках па Аўгустоўскім канале, потым праплыць па Нёмане да Друскінінкая. Калі паход пройдзе ўдала, то палякі абавязкова распрацуюць новыя водныя маршруты па Беларусі. "Канечне, пройдзе ўдала!" — сказалі беларускія педагогі ў адзін голас. Як толькі кіраўнік кракаўскага байдарачнага клуба звярнуўся з просьбай дапамагчы ў распрацоўцы маршруту першага паходу па беларускай вадзе, яго тут жа акружылі нашы "воднікі". На стале адразу з'явілася карта, пачалося складанне маршрутаў, абмеркаванне месцаў начлегу, стаянак. Аператыўна, хутка, усё, як і павінна быць у сапраўдных турыстаў.

Польшча вітае!

"У Беларусі дзейнічае 55 цэнтраў дадатковай адукацыі турыстычна-краязнаўчага профілю, якія маюць свае базы. Кожны з гэтых цэнтраў гатовы ласкава сустрэць вас і арганізаваць размову з людзьмі, якія плённа працуюць у сферы турызму", — адзначыла дырэктар Рэспубліканскага цэнтра экалогіі і краязнаўства Алена Уладзіміраўна Ануфровіч. У сваю чаргу польскія партнёры адзначылі, што кожны з 302 філіялаў Польскага турыстычна-краязнаўчага таварыства таксама гатовы прымаць беларускія дэлегацыі. Калі пачуццё спазнаваць нашы краіны ўзаемнае, то яно можа перарасці ў моцнае, шчырае сяброўства. Першыя крокі для гэтага беларускія педагогі ўжо зрабілі. Пра тое, як мы крочылі па брукаваных вулачках старадаўняга Любліна і Кракава, пра тое, што бачылі і чулі, якім вопытам польскіх сяброў па прыцягненні ў краіну замежных турыстаў узбагаціліся, чытайце ў наступную суботу.

Ігар ГРЭЧКА.
hrechka@ng-press.by
Фота аўтара.